

בס"ד, י"א אלול תשע"ה

26 אוגוסט 2015

תיק 74115

פסק דין

בעניין שבין

התובעת

הנתבעת

חנות מכולת

הנתבע

בעל החנות

א. עובדות מוסכמות

הנתבעת, מרכול בבית-שמש. בעת האירוע הנידון, למרכול הייתה כניסה אחת, ואליה שתי אפשרויות גישה: עליה בשתי מדרגות, או עליה בכבש. הכבש עומד במקביל לשתי המדרגות בשיפוע של כ-40 מעלות.

התובעת, דיירת השכונה, פקדה את החנות מעת לעת. ביום האירוע, התובעת יצאה מן החנות הנתבעת, נפלה וניזוקה. על כך היא תובעת פיצוי.

הצדדים חתמו על הסכם בוררות המסמך בית דין זה להכריע בסכסוך.

ב. תיאור האירוע על ידי התובעת

ביום 3.7.11 יצאה התובעת מהחנות ושתי שקיות בידיה. באותה עת עלו מספר לקוחות במדרגות, ולכן בחרה לרדת בכבש. התובעת החליקה ונפלה. אישה מהרחוב סייעה לה, הביאה לה מים והזעיקה אמבולנס.

התובעת הובהלה לבית החולים "הדסה", שם התברר שקרסולה השמאלי נשבר. התובעת נותחה ואושפזה למשך שלושה ימים. התובעת נאלצה להימנע משימוש ברגל שמאל במשך כתיסר שבועות (ששה שבועות עד להסרת הגבס ועוד כששה שבועות נוספים), ונדרשה לטיפול פיזיותרפיה במשך חמישה חודשים נוספים.

עד היום הרגל לא חזרה לתפקוד מלא. הרגל עדיין סובלת מנפיחויות וכאבים. היא עדיין סובלת מחוסר שיווי משקל, קושי בשימוש במדרגות, כאבים תמידיים בקרסול, נפיחות, רגישות במקום הצלקת, הגבלה בתנועת הקרסול, תרדמה ברגל, כאבים מחמירים בשינויי מזג האוויר, וקושי בהליכה.

עמוד 1 מתוך 17

התובעת הגישה חוות דעת על נכותה, אך נכות זו טרם אושרה ע"י ביטוח לאומי והגורמים הרשמיים.

ג. טענות התובעת ותביעתה

התובעת טוענת כי על הנתבעת לפצותה על פציעתה ועל נזקה, וזאת מכמה טעמים:

1. מזדין נזקי "בור" של התורה, משתי סיבות:

א. לכבש עצמו יש דין "בור". כבש הכניסה למרכול עומד על שיפוע של כ-40 מעלות, בערך פי 4 מהתקן המקובל בחוק. לאור זאת, יש לכבש דין "בור", ובהיותו ברשות הפתוחה לרבים, על בעל המרכול לשלם על נזקים שנגרמו מהבור שברשותו.

ב. יש לחייב את בעלי המרכול מזדין "בור" בשל החול שפוזר על הכבש. גברת פלונית, שסייעה לתובעת, אמרה לתובעת בשיחה מאוחרת יותר שאחד העובדים טאטא את אזור הכניסה למרכול באותה עת, ויתכן שהשאיר חול על הכבש. חול הוא חומר מחליק, כפי שניתן להוכיח מכמה וכמה מקורות, ועל כן גם להיות החול על הכבש דין בור.

2. יש לחייב את בעלי המרכול מ"דינא דמלכותא" או מכוח המנהג

מכיוון ששיפוע הכבש לא עומד בתקנים החוקיים, יש לחייב את בעליו ו/או האחראים עליו, כפי שהיה מחייב בית משפט על פי חוקי המדינה.

למעשה התובעת תובעת סכום של כ-576,000 ש"ח בגין נזקה, ולהלן פירוטם:

א. הפסד השתכרות בעבר	2,000 ש"ח
ב. הפסד השתכרות עתידי	175,000 ש"ח
ג. הפסד השתכרות הבעל בעבר	18,600 ש"ח
ד. הפסד פנסיה ותנאים סוציאליים	59,000 ש"ח
ה. הוצאות רפואיות בעבר	4,300 ש"ח
ו. הוצאות רפואיות עתידיות	10,000 ש"ח
ז. נסיעות בעבר	2,500 ש"ח
ח. הוצאות נסיעות וניידות עתידיים	2,600 ש"ח
ט. חוות דעת מקצועית	9,800 ש"ח
י. עזרת הזולת העתידית	117,000 ש"ח

עמוד 2 מתוך 17

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס Fax 02-5379626 www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

175,000 ש"ח

יא. כאב וסבל

ד. טענות הנתבעת

הנתבע טוען מספר דברים:

א. **לבעלי המרכול אין אחריות על הכבש** – וזאת משני טעמים: ראשית, המרכול אינו בעלים על המבנה, אלא שוכר בלבד. לא הוא בנה את הכבש, והוא עצמו סמך על המשכיר שסביבת המרכול תקנית. שנית, הכבש וסביבתו אינו נכלל בשטח המושכר. לטענתו, לא הוא ולא המשכיר משלמים ארנונה על שטח הכבש. הכבש נמצא ברשות הרבים ממש. כמובן שאילו הוא היה חופר בור ברשות הרבים, אין משמעות לטענה זו. אך מכיוון שהוא גם לא כרה את הבור, והוא אינו מושכר לו, ממילא אין עילה לחיוב.

ב. **לא ניתן להגדיר את הכבש כבור**. מאז ומעולם לא נפגע אדם מחמת הכבש. האם ניתן לומר על דבר שאיש מעולם לא נפגע ממנו, על אף שימוש תדיר, שהוא בעצם בור, ולחייב עליו? יתירה מזו, לטענתו, מעולם אדם לא התלונן על הכבש, ואף המשכיר, בעל הנכס, אמר לו שמעולם לא התלוננו על הכבש.

ג. **גם אם הכבש יוגדר כבור, תובעת זו לא יכולה לתבוע על נזקיה**. התובעת הודתה שעלתה וירדה בכבש פעמים רבות מאוד, והכבש מעולם לא הקשה על הליכתה, ומעולם לא חשה בסיכון בלכתה עליו. לא יתכן שאדם יעבור במקום מאות פעמים, ופעם אחת ייפול ויטען שיש כאן בור.

ד. **גם אם באופן כללי תובעת זו הייתה יכולה לתבוע על נזקיה, אין זה נכון במקרה זה**. גם אם תתקבל הטענה שתובעת זו יכולה לתבוע על נזקי הבור, בסיטואציה הנידונה אין לקבל טענה זו. התובעת בחרה לעבור בכבש. גם אם לכבש יש דין של בור, לא יתכן שאדם יבחר לקפוץ לבור המוכר לכולם, וגם לקופץ, ואז לתבוע על נזקיו.

ה. **לגבי הטענה שהחול על הכבש גרם להחלקה טוען הנתבע כך**: ראשית, הנתבע טוען שהוא מקפיד על עובדיו בענייני סדר ונקיון, ועל כן מפקפק בסבירות המציאות המתוארת, שאחד מעובדיו יטאטא חול ולכלוך לכבש. יתרה מזו, התובעת לא יודעת אם היה שם חול, אלא רק גברת פלונית אמרה מאוחר יותר שניקו את האזור, ושמה הושאר שם חול. טענת הנתבע היא שאין לבית הדין לקבל עדות מסופקת עד כדי כך, ודאי שלא להוציא ממון על סמך עדות שכזו.

ה. נושאי הדין

1. עילות החיוב האפשריות.

עמוד 3 מתוך 17

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס Fax 02-5379626 www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

2. חיוב נזקי הכבש מדין בור בגלל שיפועו.

3. אחריות בעל המכולת על שטח הכבש.

4. חיוב נזקי הכבש מדין בור בגין חול שהיה מפוזר עליו.

5. חיוב מדין הסתמכות.

6. חיוב בשל הפרת חובה חקוקה.

ו. עילות החיוב האפשריות

בית הדין סבור שישנן שלוש עילות חיוב שאותן יש לבחון:

1. חיוב מדין בור על פי ההלכה, בשל השיפוע או בשל החול.

2. חיוב מדין הסתמכות של התובעת על כך שהכבש תקין.

3. חיוב בגלל הפרת חובה חקוקה.

נדון בכל העילות.

ז. חיוב נזקי הכבש מדין בור בשל שיפועו

התביעה טענה שהכבש הוא בעל שיפוע גדול מאוד, שיפועו מסוכן, ויש לו דין בור. בית הדין דוחה את בקשת התביעה לחייב מעילה זו, מהסיבות הבאות:

1. האם אפשר להגדיר את הכבש כבור?

על פי ההלכה, בור צריך להיות דבר מסוכן, שסבירות הפגיעה ממנו משמעותית. מהסתכלות בתמונות של המקום רואים כבש שמהווה חלופה לירידה בשתי מדרגות בלבד, שמשמש בעיקר לצורך עגלות ילדים או עגלות קנייה. לפיכך קשה להתייחס לכבש דגן כ"בור מסוכן". בנוסף, הנתבע טען שמעולם לא התלונן מישהו על בעיה כלשהי במקום, ולדבריו גם אצל בעל הבית הקודם לא היתה בעיה.

גם התובעת אמרה שהיא עלתה וירדה בכבש פעמים רבות, ולא רק שלא נפגעה, אלא גם לא זיהתה קושי מיוחד בשימוש בכבש [פרוטוקול הדיון עמוד 5]. לפיכך יש להסיק שהכבש אינו נתפס בעיניו ובעיני שאר הלקוחות כדבר מסוכן.

לפיכך, מסקנתנו היא שהכבש איננו מוגדר כבור (בלא לדון בשלב זה במשמעות המשפטית של אי העמידה בתקנים, בשאלה זו נדון להלן).

לטענת ב"כ התובעת, הכבש מוגדר כבור לאור אי-עמידתו בתקן. טענה זו יש לבחון בשני היבטים: ראשית, האם אי עמידה בתקנים שבחוק מגדירה בור מדין תורה, והשנייה האם יש לחייב מכח דינא דמלכותא והמנהג. בהיבט של דינא דמלכותא, נדון בפרק העוסק בהפרת חובה חקוקה.

לעניין דין בור, אנו סבורים שמבחינה הלכתית לא ניתן להסיק מאי עמידה בתקן לדין בור.

אין צורך לדון בתקנים שנועדו לנוחות, יעילות, או אסטטיקה. כמוכן שאין קשר בינם לבין דין בור. גם אי עמידה בתקנים שנועדו למנוע סיכון, אינה מגדירה בהכרח בור על פי ההלכה. בור על פי ההלכה הוא תקלה שגורמת לנזק במספר ניכר של מקרים. במקרה זה, התובעת עצמה מודה שעברה במקום פעמים רבות ללא כל נזק. היא גם לא טוענת שיש אנשים נוספים שנפגעו מהכבש. לפיכך, מסתבר שהתקן הוא מחמיר יותר מההגדרה ההלכתית של בור, ומטרתו למנוע נזקים גם אם אלה אינם על פי ההלכה באחריות בעל הבור.

על כן, על אף אי העמידה בתקן, הכבש איננו מוגדר בור על פי ההלכה.

2. גם אם הכבש נחשב בור, האם ניתן לחייב על נזקיו?

גם אם שיפוע הכבש היה מגדיר אותו כבור, האם ניתן לחייב את הנתבע בנזקיו, שהרי הכבש מוכר וידוע לכל העוברים והשבים?

כאשר התקלה ידועה לרבים – בגמרא (בבא קמא כ"ז, ב') נאמר שאין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים, ולכן המניח את הכד ברשות הרבים מתחייב בנזקיו. מצד שני, רב פפא אומר שבקרנא דמעצרתא, מקום בו רגילים להניח כדים, מוטל על ההולך להתבונן ולשים לב, ולא מחייבים את המניחים בנזקי הכדים. מדין זה אנו לומדים שמה שבדרך כלל נחשב כבור יוצא מהגדרה זו אם העוברים ושבים מודעים למצב ומתייחסים אליו כנורמלי.

א"כ במצב שלנו, בו כולם יודעים על הימצאות הכבש, ומעולם לא העירו לבעל המרכול שיש כאן בור, אנו שבים לדינו של רב פפא, ומטילים את חובת הזהירות על ההולך.

[יתכן ויש להעיר ממה שכתוב בדברי רב פפא "כיוון דברשות קעבדי", וכן בלשון השולחן ערוך (חושן משפט סימן תי"ב סעיף ב) – "הניח כד במקום שיש לו רשות להניחו... אם הוזק בו המהלך – בעל הכד פטור, מפני שהיה לו להסתכל". שמא יש לדייק בדבריו שהדין הוא רק במקום שיש רשות להניח, ולא מספיק שאנשים מודעים ומכירים את הנזק ולא מתייחסים אליו כנזק, כפי שהצגנו אנו.

למרות זאת, הסברה עדיין נראית לנו נכונה. שם שהניחו ברשות שאינה שלהם, ומצד הדין אין הצדקה להניח ברשות שאינה שלהם, יש צורך לציין את הרשות הייחודית להניח שם. אם הניח במקום שאין רשות להניח, גם אם העולם מודעים לכך, ההנחה במקום האסור עשויה לחייב אפילו במקום בו הנזק מוכר וידוע. אך במקרה שלנו, בו אין להתייחס למקום כמקום בו אין רשות להניח, אין לחייב מצד דין בור הרגיל.]

עמוד 5 מתוך 17

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

"אין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים" ביחס לדבר גדול וניכר – טעם החיוב של בור, למרות שאדם הביא את הנזק על עצמו הוא בגלל "שאיין דרך בני אדם להתבונן בדרכים" (שו"ע חו"מ תיב,א). טעם זה נכון כאשר הולך ברחוב וכד', אך אם הוא הולך בדרך המצריכה עיון והתבוננות, אין אדם יכול להיפטר מנזק שהוא עשה או לתבוע נזק שנעשה לו בגלל שאין דרך להתבונן שהרי בדרך זו ודאי שדרכו להתבונן. בדומה לכך כ' הרב צבי יהודה בן יעקב (משפטיך ליעקב ח"ד עמ' שכז) –

הא דאין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים לא נאמר אם מונח דבר גדול שודאי חייב לראותו אפילו ללא התבוננות.

כמו כן הדין לא נאמר כשיש על ההולך חובת זהירות כגון בנוהג מכונית או רוכב אופניים.

האם יש לחייב על נזקיה של התובעת אשר בחרה לרדת בכבש ולא במדרגות? התובעת הודתה שהיא בחרה לרדת בכבש, על אף שהייתה יכולה לבחור להמתין ולרדת במדרגות. התובעת הייתה מודעת לבחירתה, ואעפ"כ בחרה בדרך זו. האם נכון הוא לחייב את בעל הבור בשל בחירת הנזק להכניס את עצמו לסכנה זו?

כך כתב הרב צבי שפיץ (משפטי התורה ב"ק עמ' קעב):

...כי כל צורת הנזק של בור נעשית ע"י מעשה גרמא מצד חופר הבור שהרי הנזק הוא זה שבא לבור וניזק ממנו ואין הבור הולך ומזיק לאחרים ובכל זאת זהו חידוש התורה שאסרה לעשות תקלה ומכשול ברה"ר שעלולים להנזק ממנו וחייבה את בעל הבור **אולם מ"מ אם הנזק ראה את הבור ובכ"ז נפל לתוכו או אם הוא ניסה לשבור את התקלה וניזוק מחמתה – במקרים אלו אנו אומרים שהוא גרם את הנזק לעצמו במודע, או עכ"פ הוא יצר את האפשרות להינזק אבל אם הוא לא ראה את התקלה כגון שהוא הסתכל ישר ולא לכיוון הקרקע או שהבור כוסה במכסה ארעי שמנע ממנו להבחין בתקלה שמתחתיו במקרים אלו והדומים להם חייבה התורה את עושה מדין בור.**

בדומה יש לומר בנדון דידן, שהתובעת בחרה להכניס עצמה לסיכון הקל שבמעידה בשעת ירידה בכבש, ובכגון זו אין לחייב את הנתבע.

3. הסתמכות המזיק על הגוף הממונה -

אם לאדם יש תקלה ברשותו, אך הגוף הממונה לבדוק אותו אומר שאין בכך בעיה, יש לומר שהמזיק פטור. בדומה לכך מצאנו בשו"ע (חו"מ תטז, א):

הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים, פטור מלשלם, ואף על פי שהפקירם; לפי שאינם דומים לבור, שהרי אין תחלתו להזיק... ואם היו רעועין, ב"ד קובעים לו זמן... לקוף את האילן ולסתור את הכותל. וכמה הזמן, ל' יום... **נפלו בתוך הזמן והזיקו, פטור**; לאחר הזמן חייב, מפני שהשהה אותם.

עמוד 6 מתוך 17

אם כן, במקרה שרשות הכבאות והצלה באה ובדקה את סידורי הבטיחות ודרכי המילוט במקום (כפי שמצוין באישור שהוגש ע"י הנתבעת) ונתנה אישור בטיחות, ובכך לכאורה קבעה שאין בעיית בטיחות, יש לומר שהוא פטור. אמנם הרמ"א שם כתב:

וכל זה כשבנאה מתחלה כראוי, אבל אם לא בנאה כראוי ומחמת זה נפל הכותל, חייב בנזקו.

דהיינו, אם הבניה נעשתה באופן מסוכן מלכתחילה, הרי שחייב גם כשקיבל ארכה לסלקה. אבל בנידון דידן הנתבע לא היה זה שבנה את הכבש, זאת ועוד, על פי שורת הדין לא מדובר על תקלה (כפי שהוסבר לעיל), ולכן כיון שהנתבע קיבל רשיון עסק הוא יכול היה להניח שאין תקלה תחת ידו.

4. האם הנתבעת הוזקה מהבור או מקרקע עולם?

מבואר בשו"ע (חו"מ תיא, א) שהמניח תקלה ברשות הרבים מתחייב רק אם הנזק הגיע ישירות מהתקלה, אבל אם נתקל בתקלה והנזק בא מקרקע עולם, מניח התקלה פטור. מה אירע במקרה שלפנינו? בדיון בבית הדין (פרוטוקול הדיון, עמ' 5) נאמר כך:

הרב בלוך - ...אמרת שאת החלקת, המכה בקרסול מאיפה היא הגיעה?

התובעת - אני לא ממש יודעת איפה המכה, כנראה שנפלתי, זה קרה כל כך מהר.

הרב בלוך - יש את המשטח שלפני הכבש, ויש את הכבש ואח"כ יש את רשות הרבים את המדרכה, כשסיימת את הנפילה היית עוד על הכבש?

התובעת - חצי על הכבש וחצי.. זה די קטן.

מתוך הדברים עולה שהתובעת לא יודעת ממה היא קיבלה את המכה: מ"הבור" עצמו (הכבש) או מרשות הרבים. כיון שגם שהתובעת לא יודעת בוודאות ממה קיבלה את המכה, וכל תביעתה בשמא, לא ניתן לחייב את הנתבע.

לאור הסיבות הללו, בית הדין דוחה את טענת התביעה שיש לחייב את הנתבע בנזקי הכבש מדיון בור.

ח. אחריות בעל המכולת על שטח הכבש

הנתבע טען כי גם אם יקבע שלכבש יש דין של בור, הרי שבור זה אינו באחריותו, וזאת משתי סיבות: 1. אין לו אחריות על מבנה הכבש – לא הוא בנה את הכבש, לא הוא כרה את הבור, הוא רק שוכר. 2. שטח הכבש לא שוכר אצלו, אלא הוא ברשות הרבים שלפני המכולת. נבחן טענות אלו.

1. אחריות שוכר

בשולחן ערוך (חושן משפט תי, ד) פסק שאחריות הבור מוטלת על "אחד החופר, או הלוקח, או שניתן לו במתנה". מה הדין בשוכר?

בכסף הקדשים (חושן משפט סימן ת"י אות ל) הסתפק האם אחריות הבור השכור לאחר מוטלת על השוכר או המשכיר. אך בשו"ת מהרי"ט (חלק ב, חושן משפט סימן פ"ג) כתב שאחריות הבור היא על השוכר, וכך נראה להלכה.

על כן, לשוכר שטח שיש בו בור יש אחריות על נזקי הבור.

2. שוכר שלא היה מודע לכך שבשטח שהוא שוכר מצוי מכשול

הנתבע טוען שהוא לא ידע שהכבש איננו עומד בתקנים. מכיוון שלטענתו לא היה מודע לכך שיש לשטח השכור אצלו דין בור, יש מקום לומר שאפילו אם שטח הרחבה והמדרגות נשכרו על ידו הוא יהיה פטור.

לאדם שקנה שטח שיש בו בור, והוא מודע אליו, ודאי יש אחריות על נזקיו (כמבואר בשו"ע שם), אך אם לא ידע מכך יש לומר שהוא פטור (וכן כתב בספר פתחי חושן נזיקין פ"ז, הערה כג).

במקרה זה, הגדרת הכבש כבור איננה מובנת מאליה, ולכן יש לקבל את טענת הנתבע שלא היה מודע למכשול שטמון בכבש.

3. השטח של הכבש אינו מושכר לנתבעת

לפי דברי הנתבע, השטח בו אירעה הנפילה אינו נמצא בתחום השכירות שלו. אם כך הם פני הדברים - הנתבע פטור. שכן כתב שער משפט (סימן תי ס"ק א') – "ונראה דדין זה (של חיוב בור שקנה או קיבל במתנה) לא נאמר אלא בבור ברשותו, והפקיר רשותו ולא בורו, דבכהאי גוונא חייב הלוקח, אבל בבור ברשות הרבים ומכרו אין הלוקח חייב".

הנתבע הגיש לבית הדין את חוזה השכירות של החנות. מהחוזה משמע שרק החנות מושכרת ולא השטח שמוביל אליה. לפיכך, הנתבע אינו חייב מדין שוכר.

ט. חיוב נזקי הכבש מדין בור בגין החול שהיה מפוזר עליו

אם פוזר חול על הכבש, בצורה שגורמת לאדם להחליק על הכבש, החול היה מקבל דין של בור. כך מתבאר בשו"ע חו"מ סימן תיב סעיף ה.

כאמור, התובעת טענה שגברת פלונית, שסייעה לה בשעת האירוע, סיפרה לה בשיחה מאוחרת יותר כי אחד מעובדי הנקיון טאטא את המשטח שליד הכבש, ויתכן שהשאיר את החול על הכבש. לאור זאת, התובעת מבקשת לתבוע את הנתבעת.

בית הדין דוחה את עילת התביעה הזאת מהסיבות הבאות:

עמוד 8 מתוך 17

1. כפי שאמרה התובעת, גברת פלונית לא ראתה חול, אלא ראתה אדם מטאטא את החול במשטח הסמוך לאחר הנפילה, ומסברא אמרה שטאטא את החול לשם (כפי שכתוב בפרוטוקול בעמוד 5). המסקנה שבוודאי טאטא את החול גם לכבש, ושהדבר נעשה לפני הנפילה אינה הכרחית.
 2. גברת פלונית ראתה את העובד מטאטא את החול אחרי הנפילה, והסיקה שטאטא קודם לכן, ומן הסתם הניח את החול שם. אך היא לא יודעת אם הטאטוא אכן אירע קודם לנפילה.
 3. אין ראיה או אפילו טענה וודאית על כך שהתובעת החליקה על החול. גם אם היינו יודעים שהיה שם חול, אין זה אומר בהכרח שהחול הוא שגרם לנפילה.
 4. כנגד הטענות הנסיבתיות של התובעת, הנתבע טוען שהסבר זה לנפילה אינו סביר. הנתבע טען שתמיד מקפיד על נקיון המרכול וסביבתו, ואינו מאפשר לעובדיו לזהם את הסביבה. לאור כך שהעדות עצמה התבססה על הערכה, ולא על ראיה או ידיעה ברורה, אין בעדותה של גבי פלונית די בכדי להוציא ממון.
- לסיכום, אין ראיות מספיקות לחיוב בגין החלקה על חול ולכן בית הדין דוחה את התביעה לחיוב מכח טענה זו.**¹

י. חיוב מדין הסתמכות

לכאורה יש מקום לומר שגם אם הבור לא היה שייך לנתבע יש לחייבו משום גרמי בגלל טענת הסתמכות. הגמרא (בבא קמא ק, א) עוסקת באדם ששאל את השולחני (חלפן מטבעות) על מטבע האם הוא מזויף, ואמר לו השולחני שהמטבע תקין. אם אמר לו השואל: "חזי דעלך קא סמיכנא", דהיינו, "ראה שאני סומך על דבריך", והתברר שהשולחני טעה ומחמת זאת הפסיד השואל, אזי חייב השולחני לשלם מדין גרמי. לא נביא כאן את פרטי הדין, כי אם את פסק השו"ע (חו"מ, שו, ו), וכך הוא פוסק:

¹ מעבר לנדרש יש לדון גם בשאלת חיוב מעסיק על נזק שגרם אחד מעובדיו. התביעה על סמך היות חול על הכבש טוענת שאחד העובדים יצר בור תוך כדי עבודתו במכולת. יש לברר האם ניתן לחייב את המעסיק על נזק שגרם אחד מעובדיו. מובא במשנה (בבא קמא צח, ב): "והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל, ושיבר את האבנים או שהזיקן - חייב לשלם". ובשיטה מקובצת (שם) הביא מחלוקת בשאלה האם הפועל משלם או שהפועל והמעסיק מתחלקים בתשלומי הנזק. בשו"ת נופת צופים חו"מ סי' שצה הכריע שרק הפועל משלם. והאריך בסוגיה זאת בספר מנחת צבי ח"ב סי' ד אות כד ומדבריו עולה שבמקרה דנן יש לחייב רק את הפועל. וראו בפתחי חושן שכירות פ"ה סעי' כה שהביא מחלוקת זו, ועיי"ש בהערה נט שייטכן שבמקרה דנן לכולי עלמא בעל הבית יהיה פטור. אחר כל זאת היה מקום לדון האם לחוק המדינה (סעיף 13 לפקודת הנויקין) המחייב מעסיק בנזקי עובד במקרים מסוימים, יש תוקף הלכתי. ואין זה המקום להאריך.

עמוד 9 מתוך 17

המראה דינר לשולחני ואמר לו יפה הוא ונמצא רע... אם בחנם ראהו פטור, והוא שיהיה בקי, שאינו צריך להתלמד, ואם אינו בקי חייב לשלם, אע"פ שהוא בחנם, והוא שיאמר לשלחני עליך אני סומך או שהיו הדברים מראים שהוא סומך על ראייתו ולא יראה לאחרים

הרמ"א שם כותב:

וי"א דאפי' בסתמא נמי חייב, ומכל מקום הסברה הראשונה נראה עיקר.

כלומר, כאשר אדם סומך על חברו, ועל פי דבריו הוא פועל בדרך מסויימת, ובדרך זו נגרם לו נזק, המטעה חייב בנזקים מדין גרמי.

בדומה לכך, כאשר בעל החנות עושה את פתח החנות במקום שיש בו בור ומזמין את הציבור להיכנס לחנות דרך שם, הרי שכל מי שנכנס מסתמך על בעל החנות שהדרך לחנות היא בטוחה ואין בה 'בורות'. אם אח"כ נתברר שיש שם בור בעל החנות יחוייב בנזקים מדין גרמי.

בדומה לכך כתב הרב מנדל שפרן (מובא בספר משפטי הלוי ב עמ' מג) בנוגע לאסון וורסאי –

אלא שיש לדון שבעל האולם חייב מדין גרמי, דלו יצויר שאחד יעמוד על יד בור מכוסה בנייר (אפילו לא הוא כרה את הבור) ואנשים ישאלו אותו "האם אפשר לעבור כאן" והוא עונה להם "בודאי נוח לעבור כאן". ועבר הלה ונפל לתוכו והזקק דמסתבר שהוא חייב ולא מדין בור שהרי אינו שלו אלא מדין גרמי כמסור, שמזיק לזה ששואל אותו. וה"ה בנדון דידן הרי השכרת אולם לאנשים דסמכי כולי עלמא שהוא משכיר אולם לשמחות ואם אינו מתאים לכך ואינו תיקני, האומר שאפשר ליכנס ולרקוד כאשר באמת אי אפשר חייב מדין גרמי ולפי"ז יהיה חייב ד' דברים ובושת לא חייב.

אלא שנראה לנו שלא ניתן לחייב את הנתבע מדין הסתמכות, וזאת כיוון שלענין הסכנה שבשיפוע אין לבעל החנות ידע או מומחיות שלא קיימים ללקוחות. האנשים המגיעים לחנות רואים את השיפוע הניכר לעיניים, והם יודעים בדיוק כמוהו אם הם יכולים לעלות או לרדת בשיפוע בצורה בטוחה. בשונה מכך, האורחים שהגיעו לאולם וורסאי לא יכלו לדעת אם הבניה היתה תיקנית ובטוחה. ואם כן בנדון דידן אין סיבה לומר שהקונים מסתמכים על בעל החנות כאשר הם עולים או יורדים בכבש, הם רואים את המצב לאשורו ומסתמכים על יכולותיהם ושיווי המשקל שלהם. קל וחומר בנידון דידן בו התובעת השתמשה בכבש פעמים רבות ולכן לא ניתן לומר שהיא הסתמכה על הנתבע, אלא סמכה על ניסיונה ושיקול דעתה.

לפיכך, יש לדחות את עילת התביעה בגין הסתמכות.

יא. חיוב בגין הפרת חובה חקוקה

התובעת טענה שיש לחייב את הנתבעת כיון שזו לא עמדה בתקנים הקבועים בחוק. הבסיס לחייב בניזיקין מבחינה חוקית לאור הטענה לחריגה מתקנים, הוא שהתקן מהווה חובה חוקית, וחריגה

עמוד 10 מתוך 17

ממנו, מהווה עילת נזיקין בחוק, של הפרת חובה חקוקה. סעיף 63 לפקודת הנזיקין מתייחס לעולת הפרת חובה חקוקה, וקובע כך:

63. (א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק — למעט פקודה זו — והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.

(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

טרם נדון במקרה שלפנינו נבחן בקיצור את המעמד ההלכתי של התקנים והשפעתם על דיני הנזיקין בהלכה.

1. מעמדם ההלכתי של תקני הבטיחות

בית הדין מקבל את הטענה העקרונית שיש תוקף הלכתי לתקני הבטיחות הקבועים בחוק המדינה, וזאת במסגרת הכלל "דינא דמלכותא – דינא". בהמשך נבאר את השפעת החוק על ההלכה במקרה זה.

הרשב"א (שו"ת הרשב"א חלק ב סימן קלד) כתב:

אבל עכשו שיש למלכי האומות בנו מלוכה, ומה גם שהשוקים והרחובות הם למלכים, והם יכולים לסגור ולבנות ברחובות עיר, וכן אנו רואים אותם נוהגין כן, אם נתן המלך לאלו להעמיד להם דלתות, עושים. דדינא דמלכותא דינא.

ואפשר עוד: כי גם למלכי ישראל רשות בכענין זה לפי שזה משמירת עמו. כדי שלא יזוקו הישראלים, דרים פריצים בין השכנים. ויהיה בזה נזק המלך והרי זה בכלל מה שאמרו במשנתנו: ופורץ לעשות לו דרך. וכל האמור בפרשה, מלך מותר בו. א"כ, מה שצוה המלך לעשות פתח ודלתים באמצע השכונה לשמירת העם, הרשות בידו. נמצא: דין מלכי ישראל שוה לדין האומות בדבר זה.

דהיינו, הרשב"א קובע שחלק מסמכות המלך היא לקבוע תקנות שמטרתן מניעת נזק לעמו, הובאו דבריו בבית יוסף (חו"מ קסב). הרמ"א (חו"מ קסב, א) פסק דין זה והזכיר רק את הנימוק הראשון, קרי הבעלות של המלך על רשות הרבים.

גם בשו"ת חתם סופר (חלק ה, חושן משפט, סימן מד) כתב שאין מחלוקת שיש תוקף הלכתי לחוקים שנעשו לטובת בני המדינה:

עמוד 11 מתוך 17

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס Fax 02-5379626 www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

ומ"מ נ"ל דלא פליג אלא במסים ומכס שמטיל על כרחם ס"ל לא שייך לומר בני מדינה ניחא להו אלא משום שהוא אדון הארץ וא"כ יש לחלק בין מלכי ישראל למלכי או"ה אבל במנהגי ונימוסי' כמו ב"ב נ"ד ע"ב מודה ר"ן דהטעם משום דניחא להו ואין לחלק בין מלכי ישראל לאו"ה... נעייל להא דידן דלא מיבעי' דהתיקון שתיקנו שרי הקומידאט שאינינו נגד דין תורה אלא כתורה עשו ואלו באו לפנינו היינו גם כן מתקנים כן.

באופן ספציפי הוא מביא מקורות לתקנות הלכתיות הדומות לחוק בו הוא דן.² פסיקת החתם סופר אומצה כמדיניות רשת בתי הדין ארץ חמדה גזית:³

לכל חוק, ש"אילו בא לפנינו, היינו גם כן מתקנים כד" – יש תוקף הלכתי, על פי הכלל "דינא דמלכותא – דינא".

המבחנים לחוק כזה הם... או כאשר קיימת סברא לתקן תקנה כזו (כגון שמירת מרחק בין כלי רכב).

הבנתנו היא שהתקנים שבחוק עומדים בקריטריונים הללו. הבנתנו היא שדין בור של התורה מתמודד עם השאלה הפרטית: מתי אדם חייב בנוק שגרם?

לעומת זאת, במבט על החברה כולה, יש צורך לתקן תקנים מחמירים יותר שימנעו נזקים מלכתחילה. איננו אומרים שחריגה מהתקן מגדירה אוטומטית מצב מסוים כבור ע"פ ההלכה. אלא שיש שתי קטגוריות הלכתיות מובחנות – הלכות נזיקין, בהם כלול דין בור, והלכות תיקון המדינה, בהם כלולים התקנים. אנו מחויבים לכל אחת מהקטגוריות הללו.

לפיכך, הדעת נותנת שיש תוקף מחייב לתקני הבטיחות. ומכאן שיש תוקף הלכתי לחיוב הממון למי שלא עמד בתקנים, מעבר לחובתו על פי שורת הדין ההלכתית. זאת, כדי ליצור תמריץ לאדם לעמוד בתקנים.

3. האם יש לחייב את הנתבעת בגין הפרת חובה חקוקה

למרות זאת, גם בלא לדון בתקן זה או אחר⁴, בית הדין אינו רואה מקום לחייב את הנתבעת בגין הפרת חובה חקוקה, משני טעמים עיקריים:

² במקרה שלפנינו הנושא הוא תקן למניעת נזק, וכפי שכבר הובא לעיל, מדובר בנושא חשוב שבית הדין היה עוסק בו (שו"ע חו"מ תטז, א): "הכותל והאילן... ואם היו רעועין, בית דין קובעים לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל. וכמה הזמן, ל' יום". דהיינו, בית הדין היה מורה לאנשים לכרות עצים שיש בהם סיכוי למכשול, עוד לפני שנגרם נזק. אף שיש הבדל בין הלכה זו לנידון דידן בכל זאת יש בה מעין ראייה לצורך בתקנות למניעת נזק.

³ תחומין כ"ט, עמוד 144, ראו עוד בקישור:

<http://eretzhemdah.org/newsletterArticle.asp?lang=he&pageid=48&cat=1&newsletter=1123&article=4>

א. הנתבעת מחזיקה באישורים הנדרשים - היה מקום לומר שהאחריות הנובעת מהפרת חובה חקוקה מוטלת גם על שוכר מבנה. אולם, להבנתנו לא ניתן להטיל חובה כזו על שוכר כאשר הוא פועל על פי חוק ובתום לב.

לבקשת בית הדין המציאה הנתבעת רישיון עסק ואישור כיבוי אש, שניהם משנת 2013. אחד התנאים לקבלת אישור כיבוי אש מותנה בזה שדרכי המילוט (דהיינו דרכי הכניסה והיציאה מהמכולת) יהיו "ללא הפרעות או מכשולים". אחת המטרות החשובות ביותר של תקני הכבשים היא שהכבש לא יהווה מכשול בעת המלטות מאש. בדרישה זו יש הגיון רב. בדרך כלל, כאשר אין סיבה יוצאת דופן לצאת ממקום באופן חפוז, אם יש כבש ומדרגות, אדם יכול לאמוד לבד האם ביכולתו לעבור בכבש בלא להיפגע. אך במצב של שרפה, בה אנשים נמלטים בחפזון, מוכרח הוא שהכבש יהיה תקין יותר.

בלא לתת את דעתנו האם הכבש עומד בתקנים או לא, הואיל ולמכולת יש אישור מרשות הכבאות, והואיל ואחד מתנאיהם הוא שדרכי הכניסה והיציאה לא יהוו מפגע, הרי שאין לחייב את הנתבעת על נזקי הכבש. גם אם הכבש חורג מהתקן, אי אפשר להתייחס לבעל המכולת כמפר חובה חקוקה, אחרי שהוא הזמין את הרשויות האמונות על הבטיחות, והם אישרו לו שדרכי המילוט תקינים. האדם המצוי לא מכיר את כל התקנים. אם כך, אין לצפות מהאדם הרגיל ששכר מבנה קיים לדעת האם מה שתחת ידו עומד בתקנים או לא. על כרחנו שהנתבעת מילאה את חובתה בזה שקבלה את אישור כיבוי האש, ולכן, גם אין לחייבה כמפר חובה חקוקה.

אמנם, התובעים העירו על כך שהאישור הוא משנת 2013, מאוחר מהאירוע הנידון. אולם, בית הדין לא יכול לצפות מאדם שישמור את שטרותיו משנים עברו לאחר שקיבל רישיון חדש, ועל כן

⁴ כאמור, אנו פוטרים אף בלא לדון בתקנים. מעבר לנדרש, ומחוץ למסגרת פסק הדין גופו, ראינו לנכון להעיר אודות התקנים אליהם הפנו התובעים.

כפי שהתובעים עצמם הודו, רוב התקנים אינם רלוונטיים בנידון דידן.

תקן 3.71 עוסק בכבש המוביל לבניין. על פניו זהו תקן שעשוי לחייב את כבש הגישה למרכול. אמנם המרכול נמצא בתחתית בניין, אך אין גישה ממנו לבניין ולהיפך. הבניין נמצא על גבי המרכול, אך אין זה ברור שהמרכול נחשב משפטית חלק ממנו.

התובעים הפנו לת"י 1918, העוסק בתקנות עבור נכים. לפי סעיף 63 לפקודת הנוזיקין, אין לחייב את המפר חובה חקוקה בנזקי הנפגע אם התקנה לא תוקנה עבורו. התובעים הפנו לפסיקה של השופט י. בזק (בבית המשפט המחוזי בירושלים, ת"א 894/85), שעסק בתקנות הנגשה לנכים מיועדים לכל אדם, ונכללו בהם מטעמי נוחות.

אלא שראשית, לא יעלה על הדעת לטעון שכוונת השופט בזק לומר שכל התקנים המוזכרים בהקשר של נגישות מיועדים לכל אדם. יתרה מזו, התובעים ציינו שתקן זה מוזכר פעמים רבות בהקשרים אחרים. אנו מציינים כי בפעמים רבות שתקן זה הוזכר, מיד נאמר שהתקן לא חל עבור כבש שאינו מיועד לאדם עם מוגבלות [ראו, לדוגמה, בתיקון התשס"ח מספר 3 (3.2.10.2)]. לפיכך, יותר סביר שתקן זה, שנאמר בהקשר של נכים, מיועד לרווחת הנכים.

לא דרשנו זאת ממנו. התובעת עצמה הודתה שהכבש עמד כמות שהוא שנים רבות. אם הרשויות לא העירו על הכבש ב-2013, אך סביר הוא שהוא היה מקבל אישור גם בשנים שקדמו.

על כן, כיון שהנתבעת קבלה את האישורים הנדרשים מהרשויות, ובמיוחד את אישור כיבוי אש, הרי שהיא פעלה באופן סביר ובתום לב. לפיכך, אין לחייב אותה על הפרת חובה חקוקה הנוגעת לגישה למבנה אותו היה שכרה.

ב. הכבש לא נבנה על ידי בעל המכולת, ולא נמצא בתחום שכירותו – בכדי לחייב נתבע על הפרת חובה חקוקה, הוא צריך להיות המפר. מיהו המפר? לכאורה המפר יהיה אחד מהשניים – 1. מי שבנה את הכבש (בלא להיכנס כרגע לשאלה האם הכוונה למזמין או למבצע). 2. מי שהכבש נמצא ברשותו, דהיינו – שהוא בעל הזכויות, השוכר או המשכיר של הכבש.

הנתבע לא בנה את הכבש. כעת עולה השאלה האם מי שאחריותו על הכבש העביר את זכויותיו, וממילא גם את אחריותו, לנתבע דן.

לבקשת בית הדין הנתבע הגיש את חוזה השכירות. בחוזה מוזכר כי זכותו של המשכיר היא "להשכיר חנות בשטח של 100 מטר לערך", ולא מוזכר בחוזה בשום מקום שיש למשכיר זכות להשכיר שטח הנמצא מחוץ לחנות. על אף שברור הוא כי הכבש משמש את באי החנות, ונוח לו לשוכר שיש שם כבש (ויתכן שיש לו זיקת הנאה בשטח), אין לראותו כמפר החובה החקוקה, שהרי לא הוא בנה את הכבש, ואף לא שכר אותו.

התובעים טענו שתי טענות ביחס לכך: 1. אם בחוזה לא מוזכר השטח שמחוץ למכולת, הרי שיש למצוא את המקום בו שטח זה כן מוזכר, ואין להביא ראיה מהחוזה. 2. החוזה הוא מ-2008, ואיננו עדכני למועד האירוע.

לגבי טענתם הראשונה – אדרבה – לא מסתבר כלל שיש חוזה נוסף המתייחס בנפרד לשטח שמחוץ למכולת. לגבי הטענה השנייה – מדרך העולם לחתום על חוזה פעם אחת, ולקבוע את ההמשך בעל פה. התובעת עצמה אמרה שהמכולת קיימת כך שנים רבות. לא סביר הוא שלאחר תקופת השכירות הראשונה המשכיר שם לב שבצד הוא משכיר שטח נוסף, וידרוש לכתוב חוזה נפרד או חדש על שטח זה. לנו ברור מחוזה השכירות כי השטח שמחוץ לחנות מעולם לא הושכר לבעל המכולת.

על כן, כיוון שבעל המכולת לא בנה ולא שכר את הכבש, הרי שאין לראות אותו כמי שהפר את החובה, אין לחייבו על הנזקים שנגרמו כתוצאה מהפרה זו.

כאן המקום להעיר על מה שכתבו התובעים, כי בחוזה השכירות השוכר התחייב לבטח את באי המכולת. הנתבע הודה שבזמן האירוע הוא נאנס ולא עמד בחובה זו. יש מקום לדון האם אי העמידה בתנאי זה היא עילה לתביעת השוכר על ידי המשכיר, אך הפרת התחייבות זו לא נוגעת לענייננו.

עמוד 14 מתוך 17

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס Fax 02-5379626 www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

ג. **אשם תורם** – מלבד שני הטעמים דלעיל, יש להוסיף שגם אילו היה בסיס לחייב את הנתבעת מכח הפרת חובה חקוקה, במקרה דידן ברור לבית הדין כי לא היה מקום להטיל על הנתבעת את מלוא הנזק. בפרק ד' לפקודת הנוזקין סעיף 68 נאמר כך:

68. (א) סבל אדם נזק, מקצתו עקב אשמו שלו ומקצתו עקב אשמו של אחר, לא תיכשל תביעת פיצויים בעד הנזק מחמת אשמו של הניזוק, אלא שהפיצויים שייפרעו יופחתו בשיעור שבית המשפט ימצא לנכון ולצורך תוך התחשבות במידת אחריותו של התובע לנזק;

משמעות הדברים היא, שגם אילו היה מקום לחייב את הנתבעת בנזקי הכבש, עדיין יש לבחון האם ישנם אשמים נוספים בנזק.

פעמים שלניזק עצמו היתה תרומה לנזק. ככל שהמכשול גלוי יותר, הציפייה למודעות ותשומת לב של המועד להיכשל באותו מקום גבוהה יותר. ממילא עולה תרומתו לנזק שנגרם.

לדעתנו במקרה דנן, אף אם היתה רשלנות כלשהי מטעם הנתבעת, היה מקום להטיל אחוז ניכר מהנזק על התובעת, וזאת משום שהמכשול היה גלוי לעין כל, והיא הכירה אותו היטב, והיתה לה אפשרות נוחה אחרת. התובעת עצמה הודתה כי הייתה בחנות פעמים רבות מאוד. עוד היא הודתה כי הכבש מעולם לא היווה אתגר להליכתה. ועוד היא אמרה כי הייתה יכולה לחכות פחות מדקה ולעבור במדרגות.

מכיוון שבלאו הכי אנו פוטרים את הנתבעת, איננו נכנסים לשאלה כמה אחוזים בדיוק היינו פוטרים, אך ברור לנו בנסיבות היה פוטר מאחוזים ניכרים.

על כן, גם לו היינו מקבלים את הטענה שבמפגע עסקינן, הרי שהתובעת אמורה היתה לדעת היאך להתמודד עם מפגע זה. חוסר הצלחתה להתמודד באירוע זה מעיד על אשם תורם משמעותי ביותר שלה לנפילה.

יב. סיכום והכרעה

התביעה התבססה על שלוש סיבות לחייב את הנתבעת. בית הדין דחה את כל אחת משלוש הסיבות –

החול על הכבש שגרם להחלקה - הטענה שהכבש היה מלוכלך בחול לא הוכחה, ואף לא נטענה בצורה ודאית בכדי שבית הדין יוכל לחייב על פיה.

הכבש כבור - חיוב הכבש מדין בור בדין התורה לא יתכן, בעיקר משלוש סיבות – 1. על פי ההלכה בור הוא מפגע שאנשים העוברים בקרבתו נמצאים בסיכון תדיר. לא כך הכבש. 2. גם אם הכבש נחשב כבור, הרי שהוא מוכר וידוע, וממילא אין לחייב על נזקיו. 3. גם אם ניתן להגדיר את הכבש כבור, ולחייב על נזקיו, הרי שהתובעת עברה על הכבש פעמים רבות, ואף בפעם הזו ידעה שהיא עוברת בכבש המוכר לה. לא יתכן לחייב מדין בור בנסיבות שכאלה.

עמוד 15 מתוך 17

חיוב בנזקי הכבש בגין הפרת חובה חקוקה – בית הדין קיבל את הטענה שהתקנות והחוק מחייבים בהקשר זה, אולם, החליט לפטור את הנתבעת משתי סיבות: 1. מכיוון שלא הנתבע בנה או שוכר את שטח הכבש, אין לראות בו מפר חובה חקוקה. 2. אישור רשות הכבאות מורה שהנתבע עשה את המוטל עליו כדי לוודא שאין מפגע ברשותו, וממילא אין לחייב על נזקים שלא ידע מהם.

הוספנו לכך שגם אילו היה מקום לחייב את הנתבעת, במקרה דידן היה מקום רב לפטור את הנתבעת מאחוזים רבים של הנזק בשל האשם התורם של התובעת.

יג. הוצאות משפט

על פי מדיניות בית הדין ברירת המחדל היא ששני הצדדים מתחלקים באגרה, אא"כ הוכח שאחד מהם נהג שלא כראוי, או שהתביעה היא לא סבירה. במקרה זה שני הצדדים נהגו באופן עקרוני באופן סביר ולכן על הנתבע להחזיר לתובעת חצי מהאגרה.

אולם לדעת בית הדין יש להוציא מסכום זה את עילת התביעה יא של כאב וסבל בסך 175,000 ₪. לדעתנו למרות שודאי התובעת סבלה מאד, אין הצדקה לעילת תביעה זו בהקשר של נזקי בור (עיינו שו"ע חו"מ תה, א), ובוודאי שלא בשיעור כזה. על כן סכום התביעה שנתייחס אליו לצורך קביעת גובה מחצית האגרה היא 400,000 ₪. גובה האגרה היא אם כן 5,000 ₪, ולכן על הנתבע לשלם 2500 ₪.

י.ד. החלטות

1. בית הדין דוחה את התביעה, ולא מוצא לנכון לחייב את הנתבעת על נזקי התובעת. בית הדין מצטער מאוד בצערה של התובעת, ומאחל לה רפואה שלמה, וממליץ לה למצות את ההליכים מול הרשויות.

על הנתבע ליידע את המשכיר, או את מי שהאחריות לתקינות הכבש מוטלת עליו, כדי שיוודאו ויפעלו לכך שהכבש יותאם לתקנים.

3. הנתבעת תשלם לתובעת 2500 ₪ עבור חצי מאגרת ביה"ד (בניכוי עילת הכאב והסבל), התשלום ייעשה תוך 30 יום מהתאריך הנקוב על פס"ד.

והאמת והשלום אהבו

פסק הדין ניתן ביום י"א אלול תשע"ה, 26 אוגוסט 2015

בזאת באנו על החתום

הרב בצלאל דניאל

הרב אברהם גיסר, אב"ד

הרב חיים בלוך

עמוד 17 מתוך 17

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.eretzhemdah.org beitdin@eretzhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois